

kollha fuq, talli ddawwar ma dahhal l-Istampa f'Malta (9). Kif rajna, il-htija ta' dan it-tfixkil kollu kienet Ruma wahda, billi din baqghet iebisa u ma ccaqalqet xejn minn dak li debrilha taqta' hi biss dwar kif kellha tithaddem din is-Sengha f'dawn il-Gzejjer.

Izda, is-saram li semmejna, ma kienx wahdu li fegg' biex ikedd lill-Gran Mastru u mieghu wkoll l-Ordni kollu. Minn Ruma deher gej tilwim iehor gdid li ghal daqsxejn ma baramx mieghu l-Istatuti ta' l-Ordni wkoll.

Fit-13 ta' Novembru, 1640, wasal hawn Malta, lura minn Ruma, il-Pirjol Imbroll. Mieghu gieb l-ahbar dwar xi tweghir li ngala' biex zamnew u ma ghaddewx l-Istatuti. Fuq hekk, il-Gran Mastru kiteb mill-gdid lin-nies tieghu f'Ruma, biex jibaghtulu taghrif sewwa u bir-reqqa kollha dwar dak it-tibdil u z-zieda li ghamlu fl-Istatuti daww il-Prelati li gew mahtura mill-Papa. Hawn rega' beda x-xoghol u t-talb bil-herqa halli jaghtuhom dak l-imbierak ta' tibdil li kelu jsir fihom. Fl-ahhar, wara hafna tahbit u bosta telf ta' zmien, l-Ambaxxatur ta' l-Ordni kisibhom u baghathom lejn Malta.

Izda, it-tigbid dwar l-Istatuti baqa' sejjer fit-tul iz-zejjed bhal qabel. Ghalhekk kellu jghaddi qatigh ilma minn taht il-mithna sakemm wasal biex jifacca dak il-mistenni u mixtiequm li fih l-Ordni rnexxielu jara l-moghdiya u t-twettiq taghhom minn Ruma.

(Jissokta)

MNEJN HU MNISSEL XI KLIEM MALTI

Tan-NUTAR C. MICALLEF DE CARO

GESU' jew GIEZU? — Ahna l-Maltin l-Iben t'Alla, Feddej taghna, dejjem sejjahnielu "Gesù", ghalhekk qatt ma stajt nifhem il-ghala l-Knisja tal-Patrijiet Minuri tal-Belt isejhulha "Ta' Giezu" u mhux "Ta' Gesù". Issa rnexxieli nsib il-ghala: jigifieri billi ghall-bidu li nholoq l-ilsien Taljan kienu jiktbub *Giesu*, u hekk tidher il-qdumija ta' dik il-Knisja.

Jista' jkun ukoll li billi bil-Latin *Gesù* huwa *Jesus*, il-Maltin li ma jafux b'dak il-ilsien qraw il-kelma *Giezu*, u dik il-Knisja baqghet tissejjaħ hekk.

(9) E. Parnis: *Notes on the first establishment and actual state of Printing Press in Malta*, Malta, 1916.

Karmensita

Ta' GUZE' ELLUL

L-LUM x'aktarx insejtni—u ma nlumekx.

X'ghandek xi jfakkrek fija ghajr hsieb, li minn dak in-nhar li itqajt mieghek u ma rajtekx aktar, min jaf kemm-il darba tar ghal hdejk, kemm dar mieghek, kemm zieghel bik, kemm fawwar bil-bews lill-qrolli fommok, kemm tgħaxxaq bis-sbieħ ghajnejk, kemm thenna jħares lejn gbinek li jilma d-dehen li bih int imzejna!?

Karmensita — hallini nsejjahlek b'dan l-isem helu li bhalma taf int, ifakkarni f'lejla li ninsa ma nista' qatt; f'lejla li fiha hsebijietna ltaqghu, f'lejla li fiha, mill-boghod, qlubna habbtu tahbita wahda u mxew flimkien fl-isqaqijiet helwin ta' l-imhabba; f'lejla li fiha, ghal darba wahda biss, int urejtni li ntbaht u li taf li ghandek qalb ohra mjassra ghal wara tieghek bil-qawwa tal-ghageb li biha l-imhabba taf tjassar qalb.

Karmensita — titbissimx u tiftahx fommok, jekk qatt ghajnejk is-sbieħ imorru fuq dan il-hzuż li ghajrek ma jifmu hadd; zommu f'qalbek; ghożzu u la xxandrux. Dan hu tieghek biss. Zommu bhala tifkira għażiża u qaddisa ta' qalb safja li habbitek, mingħajr ma tniffset, fil-hemda u fis-sikta tan-niket tagħha; ta' qalb li habbitek aktar minn kemm-il qalb ohra tista' thobbok, la darba kienet taf li tieghek ma tista' tkun qatt.

Karmensita — holqien xieraq għall-bews u għall-imhabba ta' l-angli! Jekk qatt ghajnejk jaqghu fuq dawn il-hzuż, la tkasbrux b'kelma wahda. Itboq fommok! Ixxandarx ir-rebħa tieghek fuq qalb ohra; izda ghożzu bhala mohba għażiża ta' qalb li garrbet hafna mhabba fik!

Karmensita — għaliya l-aktar tifkira helwa u l-egħzeż fost kollha, issa li għedtlek kemm habbejtek—u kif jista' min jarak darba ma jhobbokx?—tkasbarnix; tiddiehekx bija; thallix ohrajn ghajrek isiru jafu li sraqtli 'l qalbi; u sakemm tibqa' ma tinsinix ghal kollox, thalli 'l hadd ikun jaf kemm habbek dak li issa qed isejjahlek, u bir-raġun, bl-isem helu ta' Karmensita.